

2. Беляк Т. О. Корпоративна культура: сутність принципи, моделі та механізм.// Проблемы социально-экономического развития предпринимательства: научный журнал «Економика и финансы» (Украина) совместно с Publishing house «BREEZE» (Canada): Монреаль, Канада, 2014. Том 1. С. 193-199.

3. Економіка регіонів у 2015 році: нові реалії і можливості в умовах започаткованих реформ.[Текст]. К.: НІСД, 2015. 92с.

Ілля ОСАДЧУК,
аспірант спеціальності 073 «Менеджмент»
Науковий керівник: **Наталія КОРЖЕНІВСЬКА,**
д-р. екон. наук, професор кафедри економіки,
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИЗОВОГО СТАНУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ведення підприємництва за умов нестабільності національних економік та світових глобалізаційних впливів супроводжується процесами аналізу та оцінки економічних ризиків, небезпек та кризових явищ. Значний вплив на формування та вибір методики дослідження таких станів відіграє галузева специфіка ведення бізнесу, початкові умови розвитку підприємництва, фактори ризиків. Тому дослідження у напрямі захисту підприємницької діяльності від загроз, компетентні оцінки кризових станів та недопущення кризових явищ є завжди актуальними та потребують постійних наукових пошуків та вдосконалення.

Аграрний бізнес, що формує продовольчу безпеку не тільки України, а й впливає на світове забезпечення продуктами харчування, перебуває у зоні

епіцентру постійних змін економічної, політичної, кліматичної, а останні роки і військової загрози. Підприємства, які ще донедавна вели успішний бізнес змушені через об'єктивні та суб'єктивні обставини його згорти або знаходяться у кризовому стані або взагалі на межі виживання. Значна роль при цьому належить кризовому менеджменту, здатному виявити, оцінити та попередити ризики, а також запропонувати альтернативні шляхи виходу з кризи.

Алгоритм побудови і функціонування системи ризик-менеджменту аграрного підприємства включає п'ять етапів, серед яких:

- 1) визначення доцільності створення системи ризик-менеджменту, її виду, формування бюджету та користувачів;
- 2) збір інформації, побудова дерева ризиків, ранжування ризиків;
- 3) вибір методики, інструментів оцінки ризиків, сфери застосування, фінансування;
- 4) отримання результату аналізу ризиків, умови для впровадження системи ризик-менеджменту;
- 5) контроль та виявлення нових ймовірних та наявних ринків [1].

Особливий етап, на нашу думку, це вибір методики оцінки ризиків, від якого в значній мірі залежить результативність ризик-менеджменту. В теорії існує безліч методик оцінки ризиків, що включають їх економічне обґрунтування, економіко-математичне моделювання, емпіричні дослідження, експертні оцінки, страхування, диверсифікація тощо.

Основними методами, які формують базовий інструментарій ризик-менеджменту є: методи ухилення від ризику: відмова від ненадійних партнерів; відмова від реалізації високо ризикових проектів; пошук гарантів та страхування від ризику; методи локалізації ризику: створення венчурних підприємств; створення спеціалізованих підрозділів для роботи із високоризиковими проектами; методи дисипації ризику: диверсифікація діяльності; диверсифікація збуту та поставок; диверсифікація інвестицій; розподіл відповідальності; розподіл ризику у часі; методи компенсації ризику:

стратегічне планування; прогнозування зовнішнього середовища; моніторингу макросередовища; створення резервів; використання інструментів комплексного маркетингу [5, 6]. Як відомо, дієвих інструментів та підходів до управління ризиками наведено техніка ризик-менеджменту, у числі яких досить широко використовуються у практиці зарубіжних компаній як FMEA (Failure Mode and Effects Analysis), HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points), байєсові мережі та FN-криві [2].

У практиці відомі різноманітні способи (методи) зниження рівня ризику. Серед них – ухилення від ризику, локалізація ризику, розподіл та компенсація ризику. Щоб уникнути ринкових ризиків підприємство повинно володіти інформацією щодо кон'юнктури ринку, надійності партнерів, контрагентів, постачальників, їх репутації, фінансово-економічного стану тощо. Таку інформацію здобуває підприємство у процесах маркетингових досліджень та маркетингової діяльності [3].

З метою успішного функціонування сучасним аграрним підприємствам важливо значну увагу приділяти логістичним ризикам, особливо на етапі здійснення експортно-імпортних операцій. Глобалізація економіки, поглиблення міждержавних торговельних зв'язків посилює необхідність зростання уваги до економічної безпеки підприємств та оцінки ризиків.

Наявність аграрних ризиків на рівні сільськогосподарських виробників, переробних підприємств та інших учасників агропродовольчих ланцюгів постачання продукції зумовлює необхідність формування стратегій конкурентного позиціонування із залученням інноваційних технологій, фінансових інструментів та регуляторних програм, а також передового досвіду менеджменту. Важливо проаналізувати сальдо зовнішньої торгівлі за окремими товарами агропродовольчої сфери країни, динаміку експорту продукції. Логістичні системи аграрних підприємств функціонують в умовах невизначеності та динамічності зовнішнього середовища, тому важливим принципом її функціонування є висока надійність, забезпечення стійкості, гнучкості та пристосовуваності до змін умов її функціонування. Відповідно,

конкурентні стратегії управління логістичною діяльністю мають реалізуватися з урахуванням специфічних особливостей та з адаптацією традиційних інструментів, підходів і прийомів управління. Проведення системного аналізу ризиків стратегічного управління логістичною діяльністю аграрних підприємств має бути багаторівневою процедурою. Водночас необхідно розуміти, що проблемами значної частини вітчизняних аграрних підприємств залишається відсутність комплексних досліджень і загальних висновків, що призводить до внесення тільки окремих коректив у логістичну діяльність і виключає можливість своєчасного прийняття рішень під час виникнення будь-яких проблем [4, 5].

Таким чином, враховуючи концептуальні підходи до формування та оцінки ризик-менеджменту, алгоритм роботи його системи на аграрних підприємствах включає ідентифікацію ризику, окреслення критеріїв ризику, аналіз із визначення ступеня ризику та наслідків, оцінку ймовірності ризику із зазначенням його рівня, обробку та ранжування ризику, прорахунок передумов повторення кризових ситуацій, моніторинг та контроль ризиків, а також оцінку економічної ефективності управління ризиками на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Кириченко Н. В., Алещенко Л. О. Методичні основи формування системи ризик менеджменту аграрних підприємств. Агросвіт. № 9-10. 2021. С. 46-52.
2. Варченко О. М. Система ризик-менеджменту як інструмент фінансової стійкості аграрних підприємств. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/2816/1/systema_ryzyk.pdf.
3. Масловська Л. Ц., Бездітко О. Є. Управління ринковим ризиком підприємств аграрного сектора економіки. Вісник Хмельницького національного університету. 2009. № 6. Т. 3. С. 265-268.

4. Школьний О. О., Новак І. М. Управління ризиками в експортно-орієнтованих ланцюгах постачання агропродовольчої продукції. URL: <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/97/20.pdf>.

5. Макаренко Н. О. Оцінка ризиків стратегічного управління логістичною діяльністю аграрних підприємств. Український журнал прикладної економіки. Том 5. № 4. С. 192-198. ISSN 2415-8453.

6. Корженівська Н. Л. Імперативи та пріоритети економічної безпеки товаровиробників зерна в умовах ринкової глобалізації: монографія / Н. Л. Корженівська. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2018. 375 с.

Леся ПЕТРУК,
здобувач вищої освіти 1 курсу ОС «Магістр»
спеціальності «Економіка»
ННІБФ, ЗВО «ПДУ»
Науковий керівник: **Алла ПЕЧЕНЮК,**
канд. екон. наук, доцент кафедри економіки,
підприємництва та біржової діяльності
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ У КРАЇНАХ ЄС: АНАЛІТИКА ТА ТРЕНДИ

У світі набирає популярності продукція органічного походження. Причиною цього є високий рівень обізнаності європейського суспільства про численні переваги органічної продукції, а також різниця між якістю та рівнем безпеки продуктів що виробляються сьогодні і сертифікованими органічними продуктами.

На сьогоднішній день споживачі повинні бути впевнені, що продукти відповідають суворими правилами ЄС. Продукти, які не відповідають цим стандартам не можуть називатися органічними або нести органічний логотип